

Πολιτειακές αλλαγές και ευθανασία

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Όπως αναφέραμε και στο προηγούμενο τμήμα του αφιερώματός μας, οι εξελίξεις ή επαναστάσεις, από τα τέλη περίπου των μεσαιωνικών χρόνων, σε τρία πεδία αποτέλεσαν τη βάση για την αλλαγή παραδείγματος, δηλαδή

αλλαγή του τρόπου με τον οποίο ο άνθρωπος αντιλαμβάνεται τον κόσμο και τη θέση του σε αυτόν. Έχοντας εξετάσει τι συνέβη με την πρώτη επανάσταση, η οποία πραγματοποιήθηκε στο πεδίο της θρησκείας, περνάμε στη δεύτερη επανάσταση, η οποία συντελέστηκε στο πολιτειακό πεδίο.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, από τον ύστερο Μεσαίωνα η γεωπολιτική κατάσταση της δυτικής Ευρώπης διαμορφώνεται χωρίς τα ενιαία πολιτικά μορφώματα και τη χωροδεσποτεία των προηγούμενων αιώνων. Αναδύεται η έννοια του έθνους³⁷ επιτυγχάνοντας την κοινωνική συνοχή χωρίς την ιεροκρατική αντίληψη της ενιαίας χριστιανικής κοινότητας. Ο κάτοικος μιας περιοχής γίνεται πολίτης μιας πολιτειακής οντότητας με δικαιώματα και υποχρεώσεις στο πλαίσιο μιας έννομης δικαϊκής τάξης χωρίς τους δεσμούς προσωπικής υποτέλειας και άμεσης υπαγωγής σε γενεαλογικούς προσδιορισμούς.

Η διακυβέρνηση των κοσμικών αρχών στηρίχτηκε στη βάση ύπαρξης σταθερών αρχών φυσικού δικαίου. Η έμφαση στη φύση του ανθρώπου ως πολιτικού όντος με αρχαιοελληνικά αριστοτελικά ερείσματα στηριζόταν στο φυσικό υπόδειγμα το οποίο δεν υπαγόταν κατ' ανάγκη στη θεία βούληση. Η αποφυγή της σύνδεσης της φυσικής πραγματικότητας στη θεία δημιουργία ήταν πλέον μη συμβατή με τις διδαχές της Ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας. Η ανάπτυξη και λογική επεξεργασία της έννοιας του κοσμικού κράτους ήταν απόρροια της εγγενούς πολιτικής φύσης των ανθρώπων. Το δημόσιο και ιδιωτικό δίκαιο κατά τα πρότυπα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας πρόσφεραν μια λογικά αρθρωμένη διατύπωση των ζητημάτων της πολιτικής διάστασης του ανθρώπινου βίου.

Στο πλαίσιο ανάπτυξης του κοσμικού κράτους η Εκκλησία περιοριζόταν στο πνευματικό πεδίο σε αντίθεση με την πολιτική υφή του κρατικού θεσμού. Στο σημείο αυτό σκόπιμο είναι να αναφερθεί ότι δεν απορρίφθηκαν τα θεολογικά ρυθμιστικά πρότυπα και οι θρησκευτικοί κανόνες συμπεριφοράς αλλά εντάθηκε η μυστηριακή σωτηριολογική της διάσταση σε σχέση με τις πολιτειακές μορφές.

Ταυτόχρονα με την αύξηση της πολιτικής εξουσίας και των νέων πολιτειακών μορφών, τα οικονομικά συμφέροντα συνέβαλαν στη μεταστροφή κατανόησης της πραγματικότητας. Ως τον 11ο αιώνα δεν υπήρχαν οι οικονομικοί θεσμοί που διευκολύνουν τη μετατροπή των αποταμιεύσεων σε επενδύσεις. Ωστόσο, πριν τελειώσει ο Μεσαίωνας, ένας δυναμικός καπιταλισμός είχε αρχίσει να υποσκελίζει τη στατική οικονομία της μεσαιωνικής συντεχνίας³⁸. Τα συμφέροντα της εμπορικής κυρίως τάξης που άρχισε να εδραιώνεται από τον 14ο αιώνα, με τα ασκητικά ιδεώδη του Μεσαίωνα έστρεφε σε μια εγκοσμιοκρατική³⁹ θεώρηση της

πραγματικότητας. Η επιχειρηματική δραστηριότητα με σκοπό τη συσσώρευση κέρδους θεωρούνταν έως τον ύστερο Μεσαίωνα, μη συμβατή έως ανήθικη προς το χριστιανικό ιδεώδες.

Σημαντικό στοιχείο στάθηκε η ηθική επιρροή του Προτεσταντισμού⁴⁰. Η εργασία και η συσσώρευση πλούτου θεωρήθηκε ως ένα είδος σκοπού, δοσμένο από τον ίδιο τον Θεό. Ο Προτεστάντης αν και δεν αντιλαμβανόταν τις οικονομικές απολαβές ως μέρος της θρησκευτικότητάς του, η ενασχόληση με τα εγκόσμια και την παραγωγή έργου αποτελούσε βασικό στοιχείο υλοποίησης του θείου σχεδίου για τη σωτηρία του ανθρώπου. Κατόπιν αυτών, ήταν ευκολότερη ή ίσως συμφέρουσα μια νέα ηθική σε αντίθεση με την αποστροφή των Ρωμαιοκαθολικών προς οτιδήποτε προσκολλά τον πιστό στα φθαρτά επίγεια.

Σημειώσεις

37 C. M. Cipolla, *Η Ευρώπη πριν από τη βιομηχανική Επανάσταση*, Αθήνα, Θεμέλιο, 1988, σελ. 253.

38 C. M. Cipolla, *Η Ευρώπη πριν από τη βιομηχανική Επανάσταση*, Αθήνα, Θεμέλιο, 1988, σελ. 253-254.

39 E. Burns, *Ευρωπαϊκή Ιστορία, τόμος Α΄*, Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής, 1983, σελ. 130.

40 Μαξ Βέμπερ, *Η Προτεσταντική ηθική και το πνεύμα του καπιταλισμού*, Αθήνα, Gutenberg, 2006, σελ. 50.

Παρατήρηση: η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ συνεχίζει τη δημοσίευση με τη μορφή σειράς άρθρων της μελέτης «ΠΑΡΗΓΟΡΗΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΑΣΘΕΝΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ - ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΗΘΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ: ΜΙΑ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΥΘΑΝΑΣΙΑΣ» της ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΚΑΤΣΑΟΥΝΗ. Πρόκειται για αναθεωρημένη έκδοση του κειμένου που κατατέθηκε ως διπλωματική εργασία στη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου με επιβλέποντα καθηγητή τον Νικόλαο Κόϊο.